

A Magyar Tudományos Akadémia elnökének

24/2016. (VII. 15.) számú határozata

A tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételéről

- I. A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 14. §-ában és a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 32/2009. (VI. 23.) számú állásfoglalásában biztosított jogkörömben eljárva, a Magyar Tudományos Akadémia költségvetési fejezetben rendelkezésre álló költségvetési támogatással, illetve egyéb közcélú kutatási támogatással megvalósuló kutatási tevékenységgel kapcsolatos tudományos művek közzétételének rendjére vonatkozó alapelveket a jelen határozatban és mellékletében (a továbbiakban együttesen határozat) foglaltak szerint határozom meg.

- II. A határozatot az Akadémiai Értesítőben és a Magyar Tudományos Akadémia honlapján kell közzétenni; a Magyar Tudományos Akadémia költségvetési szerveinél dolgozók számára a helyben szokásos módon kell kihirdetni és hozzáférhetővé tenni.

Lovász László

A tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételéről

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 14. §-ában és a Magyar Tudományos Akadémia elnökségének 32/2009. (VI.23.) számú állásfoglalásában biztosított jogkörömben eljárva, a Magyar Tudományos Akadémia költségvetési fejezetben rendelkezésre álló költségvetési támogatással, illetve egyéb közcélú kutatási támogatással megvalósuló kutatási tevékenységgel kapcsolatos tudományos művek közzétételének rendjére vonatkozó alapelveket – a Magyar Tudományos Akadémia Alapszabályában foglalt rendelkezésekkel összhangban – a következők szerint határozom meg.

1. §

A tudományos művek nyílt hozzáféréssel történő közzétételének célja

- (1) Az akadémiai kutatóhelyek és a tudományos kutatást folytató kutatók számára kiemelten fontos a tudományos tevékenység során keletkező tudományos művek hosszú távú megőrzése, a tudományos művek tudományos közösség, a vállalkozások és a társadalom más csoportjai számára történő hozzáférhetővé tétele. Ennek érdekében az Akadémia lehetővé kívánja tenni az akadémiai kutatóhelyeken keletkezett, szerzői jogi védelemben részesülő szellemi alkotások központi archiválását és a tudományos közösség ahhoz való nyílt hozzáférését.
- (2) Az Akadémia célja – az Európai Bizottság 2012/417/EU sz. ajánlásával összhangban – hogy kiegyensúlyozott módon – az alkalmazandó szerzői jogi törvényekkel összhangban és azok sérelme nélkül – járuljon hozzá a közpénzekből finanszírozott kutatások eredményeként létrejött tudományos publikációkhoz való nyílt hozzáféréshez, és támogassa a kutatókat abban, hogy megőrizzék szerzői jogukat a kiadókkal kötött felhasználói és kiadói megállapodásokban.

2. §

A határozat hatálya

- (1) Szervi és személyi hatály: jelen határozat a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: Akadémia) irányítása alá tartozó kutatóközpontokra, önálló jogi személy kutatóintézetekre, az azokban működő Lendület-kutatócsoportokra, valamint a Támogatott Kutatócsoportok Irodája (TKI) keretében működő támogatott kutatócsoportokra (a továbbiakban együtt: kutatóhely) és az említett költségvetési szervekkel közalkalmazotti jogviszonyban álló személyekre, illetve a kutatócsoportok keretében foglalkoztatott személyekre (a továbbiakban együtt: kutatók) terjed ki.
- (2) Tárgyi hatály: jelen határozat az (1) bekezdésben meghatározott kutatók által közpénzekből finanszírozott és munkaköri kötelezettségként, a tudományos tevékenységükkel összefüggésben alkotott, a szerzői jogról szóló mindenkor hatályos szabályok szerint tudományos művek

minősülő alkotások (a továbbiakban: mű) kezelésére, megőrzésére és hozzáférhetővé tételére terjed ki.

3. § Fogalmak; Tudományos művek közzétételének módja

- (1) A nyílt hozzáférés tartalma: a 2. § (2) bekezdésben meghatározott mű bárki számára történő szabad, korlátozásmentes és ingyenes megismerése. A nyílt hozzáférés az 1. § (2) bekezdésével összhangban nem lehet sérelmes a szerzői jogokra: a nyílt hozzáférés tartalma alatt ezért – szerződés vagy egyéb jognyilatkozat hiányában – a mű elolvasásának a lehetővé tételét kell érteni a Creative Commons 2.5 Licence CC-BY-NC-ND konstrukciója szerint.
- (2) Korlátozott hozzáférés esetén a műhöz való hozzáférés szintjeit a 4. § (4) bekezdése szerint lehet megvalósítani. A korlátozott hozzáférés maximális időtartama (embargóhossz) a szerző döntése alapján: a bölcsészet- és társadalomtudományokban legfeljebb két év, a természet-, élet- és műszaki tudományokban legfeljebb egy év.
- (3) A jelen határozatban gazdaságilag hasznosítható mű az a mű, amelynek a jelen határozat 3. §-ának (4) bekezdése, illetve 4.§ (2) a) bekezdése értelmében történő nyílt hozzáférhetővé tétele pénzben kifejezhető, méltányolható vagyoni előny elmaradásával járna.
- (4) A kutatóhelyek, illetve a kutatók már megjelent tudományos művet önarchiválás útján a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ nyilvános hozzáférésű repozitóriumában (REAL), a tudományos művek teljes szövegű elektronikus dokumentumtárában helyezhetik el, amely biztosítja azok hosszú távú megőrzését és a nyilvánossághoz közvetítés szakszerű szabályozását.
- (5) A felsőoktatási intézményeknél működő akadémiai támogatott kutatócsoportok, illetve Lendület-kutatócsoportok kutatói a REAL helyett a csoport befogadó egyetemének a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) Repozitórium Minősítő Bizottsága által minősített intézményi repozitóriumában is elhelyezhetik műveiket, amennyiben a nyílt hozzáférést biztosítják.
- (6) Ha az adott tudományterületen hazai vagy nemzetközi tudományterületi repozitórium is rendelkezésre áll, és amennyiben a nyílt hozzáférést biztosítják a tudományos művek ott is elhelyezhetők, ennek hiányában azokat is a REAL-ban kell elhelyezni. Az elfogadott tudományterületi repozitóriumok listája az MTMT-ben megtalálható.
- (7) A nyílt hozzáférés megvalósítása megoldható Open Access folyóiratban való közzététellel is, amennyiben az a Directory of Open Access Journals-ban szerepel.
- (8) A tudományos művek nyílt hozzáférésű elérhetőségét (URL) az MTA Könyvtár és Információs Központ által vezetett MTMT-ben jelezni kell.

4. §

A tudományos művek közzétételével kapcsolatos végrehajtási feladatok

- (1) A kutatóközpont főigazgatója, az önálló jogi személy kutatóintézet igazgatója, és a kutatócsoportok vezetői a tudományos művek repozitóriumban történő elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátására, a kutatók ezen tevékenységének segítésére intézményi felelőst (lehetőség szerint könyvtáros vagy MTMT adminisztrátor) jelölnek ki.
- (2) A tudományos művek REAL-ban történő elhelyezése a jogosulttal kötött megállapodástól függően történhet:
 - a) teljes, nyílt hozzáféréssel, illetve
 - b) korlátozott hozzáféréssel, amennyiben bármely olyan jogi akadály merül fel, amely alapján a nyílt hozzáférésre nincs lehetőség (így például ha a szerzői vagyoni jogok e határozat személyi hatálya alá nem tartozó jogosultja a nyilvános közzétételhez nem járul hozzá).
- (3) A szerző, a munkáltató és a kiadó jogait és kötelezettségeit (a nyílt hozzáférésűvé tétel tekintetében is) felhasználási szerződésben rögzíthetik.
- (4) A tudományos művekhez történő nyílt hozzáférés biztosítása érdekében a szerzői vagyoni jogok kizárólagosságát biztosító felhasználási szerződés megkötése, vagy a már korábban aláírt felhasználási vagy kiadói szerződések kiegészítése javasolt a Copyright Transfer Agreement-hez csatolható szerzői záradékkal (author addendum). A szerződés, vagy annak záradéka rögzítheti, hogy a tudományos mű szerzője megtartja a reprodukciós és terjesztési jogokat, feltéve, hogy az ilyen felhasználás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. A szerző megtarthatja a tudományos műből leszármaztatott újabb művek létrehozásának jogát, továbbá annak a jogát, hogy harmadik személyek számára engedélyezze bármiféle nem-kereskedelmi felhasználás jogát, amennyiben a szerzőségét és az eredeti megjelenés adatait feltüntetik; a szerző terjesztheti a cikket, különösen oktatási vagy kutatási céllal, illetve elhelyezheti nyílt hozzáférést biztosító repozitóriumban.
- (5) Korlátozott hozzáférés esetén a REAL-ban elhelyezett tudományos művek megismerésének fokozatai – a jogosulttal történt megállapodástól függően – az alábbiak lehetnek:
 - a) csak az REAL regisztrált felhasználói, illetve a kutatóhelyek által jelszóval azonosított felhasználók számára, valamint a b.) pontban megnevezett munkatársak számára hozzáférhető,
 - b) csak a REAL-ban elhelyezett adatokat kezelő munkatársak (az MTA Könyvtár és Információs Központnak a feladattal megbízott munkatársai) számára hozzáférhető.
- (6) Ha az időszaki lapban megjelent tudományos művek korlátozott hozzáféréssel ismerhetők meg, ez esetben – amennyiben a jogosult ezt másként nem szabályozza – a regisztrált felhasználókra való korlátozást kell alkalmazni.

Gazdaságilag hasznosítható könyvek esetében – ha az e határozat szervi vagy személyi hatálya alá nem tartozó jogosultja (a következők közül egy vagy több: szerző vagy jogutódja, így különösen a munkáltató vagy kiadó) az enyhébb korlátozást kifejezetten nem engedi – a REAL munkatársaira korlátozott elérést kell beállítani.

Könyvek, illetve könyv fejezetek esetében beállítható az e határozat személyi hatálya alá nem tartozó jogosult által javasolt embargó időszak, vagy a 4. § (4) bekezdésének a) vagy b) pontja szerinti elérhetőség is.

- (7) A hosszú távú olvashatóság és hitelesség biztosítása érdekében a tudományos műveket PDF/A formátumban kell elhelyezni. A nyílt hozzáféréssel vagy a REAL-ban korlátozott nyilvánossággal elhelyezett művek elérhetőségét (URL) az MTMT-ben fel kell tüntetni.
- (8) Ha a jogosult a tudományos műnek a kiadó szakmai végső lektorálását megelőző utolsó közlésre elfogadott szerzői változatának az elhelyezéséhez járul hozzá, vagy azt teszi közzé, az a jelen határozat alapján elfogadott közzétételnek minősül.

5. § Felmentés

- (1) A 4. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban szabályozott nyílt hozzáférhetővé tétel alól a 2. § (2) bekezdése szerinti gazdaságilag hasznosítható műre vonatkozóan, indokolt esetben, írásban, a kutatókat megillető egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség szem előtt tartásával, határozott vagy határozatlan időre szóló felmentést adhat az MTA önálló jogi személy kutatóintézete vagy kutatóközpontja esetében a munkáltatói joggyakorló. A Támogatott Kutatócsoportok Irodája (TKI) keretében működő támogatott kutatócsoportok esetében a felmentést a kutatócsoportvezető javaslatára a TKI igazgatója adhatja meg. A felmentést az engedélyezett időszak elteltével felül kell vizsgálni és csak különösen indokolt esetben szabad meghosszabbítani. Felmentés adható a nyílt hozzáférés biztosítása alól, ha a kiadó vagy a kutatást támogató hazai vagy nemzetközi szervezet előírásai azt nem teszik lehetővé. A REAL-ban korlátozott hozzáférhetőség mellett való elhelyezés ez esetben is kötelező.
- (2) A felmentés kiadásának indokoltságáért az azt kiadó személy a munkajogi szabályok szerint tartozik felelősséggel.

6. § A határozat rendelkezéseinek megsértése

- (1) A jelen határozatból eredő közzétételi kötelezettségek elmulasztása vagy megsértése a természetes személy közalkalmazotti jogviszonyból vagy a foglalkoztatásra irányuló egyéb jogviszonyból származó kötelezettségének a megsértéseként értékelendő, amelynek következményeiről a munkáltatói joggyakorló vagy foglalkoztató intézkedik.

7. § Záró rendelkezések

- (1) Jelen határozat 2016. augusztus 1. napján lép hatályba. Rendelkezéseit a hatályba lépés után keletkező, illetve felhasználásra, kiadásra harmadik személynek ezen időponttól átadott

tudományos művekre kell alkalmazni, egyidejűleg hatályát veszti a Tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételének irányelveiről szóló 27/2012. (IX. 24.) sz. elnöki határozat.

- (2) Az Akadémia főtitkára gondoskodik jelen határozat teljesítésének időszakos – legalább 2 évenként történő - felülvizsgálatáról, melynek keretében áttekintésre kerül a Bizottság 2012/417/EU sz. ajánlása 3. „Nyílt hozzáférés a kutatási adatokhoz” c. pontjának alkalmazása és alkalmazhatósága.

Budapest, 2016. július 15.

Lovász László

